

STALNA IZLOŽBA MUZEJA NOVEJŠE ZGODOVINE IZ LJUBLJANE

“Slovinci u 20. stoljeću”

Nataša Mataušić

Hrvatski povijesni muzej

Zagreb

Tec, 1990. godine kada smo zadnji put kao kustosi sada već bivšeg Muzeja revolucije naroda Hrvatske (MRNH) bili u posjetu Muzeju ljudske revolucije Slovenije u Ljubljani, osnovna tema našega razgovora bila je u skladu s tadašnjom političkom situacijom. Sudbina obaju muzeja bila je u to vrijeme prilično neizvjesna. Izlaz smo tražili u novim koncepcijama rada, novim muzejskim postavima, transformacijama, preimenovanjima., sve u skladu s fondusom muzejske građe kojom smo raspolagali. Naime, iako su oba muzeja bila specijalizirane muzejske ustanove za konkretno uže tematsko područje novije povijesti (radnički pokret, Drugi svjetski rat i “socijalističku

revoluciju”), skupljala su i građu koja je svojom tematikom i vremenom nastanka djelomično prelazila zadane okvire njihove djelatnosti.¹ Godine 1996. ponovno smo bili u Ljubljani u posjetu istome muzeju koji je 19. svibnja 1994. godine preimenovan u Javni zavod Muzej novejšeg zgodovine, a mi, ovaj put, kao kustosi Hrvatskoga povijesnog muzeja. Naime, usprkos nastojanju većeg dijela kustosa MRNH da uvjeri relevantne stručnjake za muzejsku djelatnost, okupljene u Muzejskom savjetu, kao i hrvatsku javnost o potrebi promjene i proširenja njegova koncepta rada, revalorizaciji građe i izmjeni njegova imena, već u listopadu 1990. donijeta je odluka o ukidanju MRNH zbog njegova “dugogodišnjeg ideologiziranog i jednostranog pristupa novijoj povijesti” i njegovoj integraciji s Povijesnim muzejom Hrvatske.²

Dakle, ono što nije uspio MRNH, uspio je Muzej ljudske revolucije Slovenije. U novoj društveno-političkoj situaciji, u samostalnoj Republici Sloveniji muzej je na temelju nove koncepcije rada preimenovan u Muzej novejšeg zgodovine, a nakon višegodišnjeg rada kustosa i mnogobrojnih vanjskih suradnika u lipnju 1996. godine otvorena je i nova stalna izložba nazvana “Slovinci u 20. stoljeću”.³

Nova stalna izložba temelji se na fondusu mnogobrojne muzejske građe. Muzejske zbirke počele su nastajati još u Drugom svjetskom ratu.⁴ U prvim

Detalj iz novog postava Muzeja novejšeg zgodovine u Ljubljani:
Slovinci između dva svjetska rata, dvorana C i D

godinama nakon rata u sklopu Muzeja radila je i posebna terenska ekipa koja je skupljala raznovrsnu muzejsku građu. Nakon prestanka njezina rada, tu su zadaću preuzeli svi stručni radnici. Muzejska djelatnost bila je u prvo vrijeme tematski usmjerena na prikupljanje dokumenata i materijalnih svjedočanstava o povijesti narodno-oslobodilačkog rata, a nakon 1960. proširila se na razdoblje prije i poslije Drugog svjetskog rata. Fond građe planski se popunjavao i skupljanjem u tijeku priprema tematskih izložaba, kao i razmjenom građe sa srodnim institucijama. Uz građu iz vojne prošlosti, sve su se više prikupljali i civilni predmeti iz svih razdoblja 20. stoljeća.

Povijesna građa razvrstana je prema vrsti muzealija i vremenu iz kojih potječe na zbirke, odnosno vremenska razdoblja. To su: zbirka oružja; vojne opreme; tekstilna zbirka; partizanske radionice, tiskare i tehnike; nasilje u Drugom svjetskom ratu; razglednice; medalje i odlikovanja; značke i oznake; štambilji, žigovi i klišej; numizmatička zbirka; zbirka plakata; oruđe, strojevi i aparati; civilna oprema; simboli; likovna zbirka (crteži, grafike, slike i skulpture); fotografije, dijapozitivi, film i video. Odnosno razdoblja: Prvi svjetski rat (1914.-1918.); razdoblje između dva rata (1918.-1941.); Drugi svjetski rat (1941.-1945.); razdoblje socijalizma (1945.-1990.) i razdoblje samostalne Slovenije (nakon 1991.).

Muzej novije zgodovine u Ljubljani središnja je muzejska ustanova za noviju povijest Slovenije. Istraživanje i poznavanje toga razdoblja povijesti Slovenije i Slovenaca bilo bi gotovo nemoguće bez mnogobrojne muzejske građe koja se u njemu čuva i stručno obrađuje. U sastavu muzeja djeluju specijalizirana knjižnica, informacijsko-dokumentacijski centar (kojemu je osnovna funkcija kataloška obrada muzejske građe i njihova dostupnost javnosti), konzervatorska, knjigoveška i stolarska radionica, te fotolaboratorij.

U muzeju se organiziraju vodstva po stalnim i povremenim izložbama (kustos-pedagog), priređuju satovi povijesti za učenike osnovnih i srednjih škola, te likovne i glazbene radionice. Organiziraju se koncerti, predavanja, simpoziji, tiskovne konferencije i različite promocije.

Muzej novije zgodovine smješten je u staroj baroknoj palači, koju je polovicom 18. stoljeća dao sagraditi grof Leopold Karl Lamberg. Njegova barokna fasada i hortikulturno uređenje okolice ubrajali su ga polovicom 19. stoljeća u ljubljanske znamenitosti. Godine su mu sprale prvotan sjaj, a ponovno je zasjao 1951. godine kada je u njemu otvoren Muzej narodne osvoboditve NR Slovenije. (Muzej narodnog oslobođenja Narodne Republike Slovenije). Svoje današnje, popularno ime Cekinov grad, naslijedio je od jednog od svojih mnogobrojnih vlasnika. Sanacija i preuređenje zgrade (započeto 1990./91. godine) s dogradnjom aneksa na stražnjoj strani palače, zadivila nas je svojom funkcionalnošću i estetiziranim sadržajem. Pri tome nije došlo ni do najmanjeg narušavanja baroknog pročelja i unutrašnje arhitektonske strukture dvorca. Radovi na novom stalnom postavu započeli su 1990. godine. Muzeološki koncept izradili su kustosi muzeja Nataša Urbanc, Marko Štepec i Marjan Loboda. Pri njegovoj realizaciji osim stručnih radnika muzeja, koji su bili autori pojedinih tematskih cjelina sudjelovao je impozantan skup vanjskih suradnika koji su radili na poslovima aranžiranja, izradi lutaka, kompjutorskim programima, umjetničkim instalacijama, režiji multivizije i video programa, pripremi zemljovida i oznaka, oblikovanja zvučnih interijera i inscenacije. Rezultat ovoga, očigledno dobro zamišljenog, stručno vođenog i zahtjevnog posla na prezentaciji novije povijesti Slovenije (od 1914. do 1991.), kako sadržajem, tako i muzeografskim rješenjima kvalitetna je i nadasve zanimljiva muzeološka (i povijesna) interpretacija pojedinih događaja, procesa i pojava novije povijesti Slovenije.

“Dvadeseto stoljeće spada među najburnija vremena slovenske povijesti. Slovenci su u to vrijeme promijenili nekoliko država i državnih uređenja, proživjeli dva svjetska rata, uključili se u tehnološku revoluciju, u posljednjem oslobodilačkom ratu dosegli smo samostalnu državu. Taj politički i društveni okvir je osnova izložbene pripovijesti, koja nas vodi kroz izložbene prostore”.⁵

Ova je misao dosljedno promovirana u muzeološkoj provedbi. Izložba je sadržajno podijeljena na šest tematskih cjelina: Prvi svjetski rat, Slovenci između dva svjetska rata, Drugi svjetski rat, Država radnika i seljaka, Slovensko gospodarstvo iza 1945. i Samostalna Slovenija, u kojima je vremenskim slijedom prikazano razdoblje od 1914. do 1991. godine.⁶

Prvi svjetski rat

(autor tematske cjeline: Marko Štepec)

Kolodvorska kavana. Kavanski stolić i stolci. Za stolom sjedi djevojka odjevena u odjeću s početka stoljeća. Čita novine. Na zidu portret Franje Josipa i oglasi koji pozivaju na mobilizaciju. Iz daljine čuje se zvuk nadolazećeg vlaka. Žamor muških i ženskih glasova. Pjesma. Odlazak vlaka. Tišina.

Ovim gotovo teatarskim prikazom započinje izložbena pripovijest. I dok portret Franje Josipa simbolizira “prejšnje čase” i Sloveniju u sastavu Austro-Ugarske Monarhije, mobilizacijski oglasi i središnja scena uvode nas u atmosferu ratnih zbivanja.

Kroz niska vrata spuštamo se neposredno na front, u vojnički rov. Mrak, umjetna slaba rasvjeta. Na desnoj strani vojnička spavaonica: jedan vojnik čisti oružje, drugi čita pismo, na zidu iznad njega fotografija djevojke i razglednica, treći piše pismo, četvrti leži ranjen. Malo dalje skladište oružja i zalutali štakor. Čuje se samo zvuk zrikavaca. Odjednom prasak granate, pa još jedne, rafali..., započeo je noćni napad. Galama, naredbe, molitva, jauci...

Miješaju se slovenski i njemački jezik. Kroz prozorčić i periskop na lijevoj strani vidi se brežuljak sa scenom noćnog napada. Onda opet tišina i zvuk zrikavaca...

Ova zgusnuta atmosfera različitih zvukova, boja i mnoštva muzejskih predmeta stavljenih u izvornu funkciju i gotovo doslovno preslikani izvorni ambijent vojničkog rova na prvoj liniji fronta izaziva kod posjetioca snažne emocije i čini ga doslovno sudionikom predstavljenih zbivanja.

Civilni život u tijeku Prvoga svjetskog rata prikazan je na galeriji iznad ovoga prostora. Podjela na dvije etaže simbolično naglašava razliku između vojnih događanja i civilnog života u gradovima. Radionice za front na Soči, problematika izbjeglica, politički život, svakodnevni život običnog čovjeka... prikazani su frizovima fotografija, plakatima, razglednicama, obveznicama... Prikaz Prvog svjetskog rata završava u prvom dijelu sljedeće prostorije s osmrtnicom Austrije i fotografijom beskonačnog vojničkog groblja. Bez dopunskih objašnjenja koja bi ionako bila suvišna.

Slovenci između dva rata

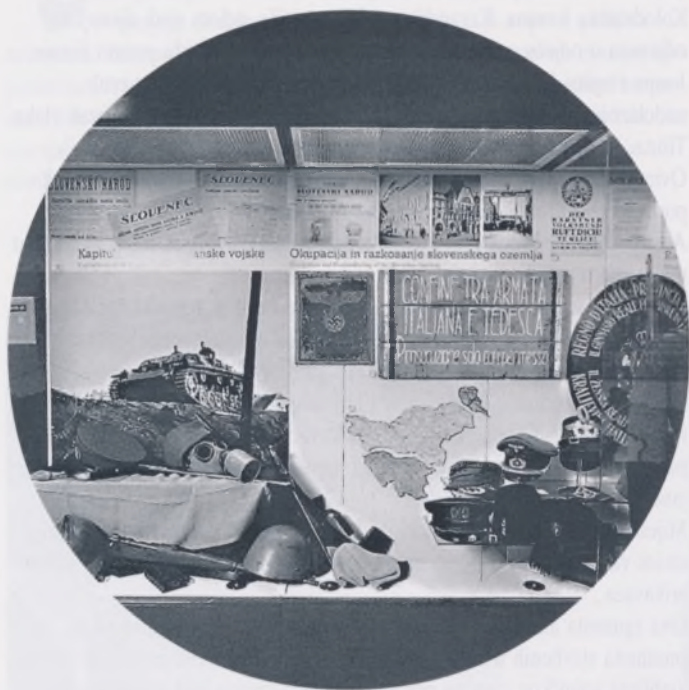
(autor tematske cjeline: Ljudmila Osjak)

Povijest Slovenije i Slovenaca između dva rata (od 1918. do 1941. godine) prikazana je u sljedeće dvije, manje prostorije.

Presudni politički događaji za povijest slovenskog naroda, osnivanje Države Slovenaca, Hrvata i Srba, odnosno Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i položaj Slovenaca u njoj, bitka za slovenske granice nakon Prvoga svjetskog rata, plebiscit u Koruškoj, uvođenje diktature kralja Aleksandra, oblikovanje lijevoga i desnoga političkog bloka u Sloveniji, značajni kulturni događaji i gospodarske prilike (gospodarska kriza i socijalni problemi) prikazani su na panoima, fotokopijama originalnih dokumenata i

plakata, fotografijama i kartama. Osnovne informacije o životu i radu ljudi u vremenu između dva svjetska rata upotpunjuju dvije polusatne video projekcije.⁷ Izbor fotografija i glazbenih napjeva na video projekciji usklađen je sa sadržajem izloženih predmeta na panoima i u vitrinama, kao i na scenskim postavima (ambijentalnim rekonstrukcijama). U prvoj je sobi prikazan građanski par na šetnji u parku Tivoliju, odjeven u autentičnu građansku odjeću toga vremena. Kroz prozorčić u izložbenoj dvorani posjetilac može vidjeti današnji izgled parka. U drugoj sobi nailazimo na rekonstrukciju radnog prostora radnika u tiskari, odnosno slovenskog seljaka. Počasno mjesto u vitrini zauzeo je i jedan stari telefon: simbol tehnološke revolucije u koju se u to vrijeme uključuje i Slovenija.

Drugi svjetski rat

Detalj iz novog postava Muzeja novejšeg zgodovine u Ljubljani:
Drugi svjetski rat, dvorana E

(autor tematske cjeline: Vanja Martinčič)

Bilo je zasigurno vrlo teško iz obilja muzejskih predmeta koji se odnose na povijest Drugog svjetskog rata odabrati upravo one koji će na najbolji mogući način prezentirati ovo razdoblje slovenske povijesti. Jer, kako se kaže u deplijanu izložbe, Drugi svjetski rat spada među najteža i najveća povijesna iskušenja slovenskog naroda koja još i danas svadaju i dijele Slovence. Suočen s osvajačkim planovima njemačkih, talijanski i mađarskih okupatora, slovenski se narod svojim otporom pridružio pobjedničkoj antifašističkoj koaliciji, te istodobno proživljavao elemente državotvornog rata i revolucije.

U središnjem dijelu prostorije uokrug postavljeni stolci, ali ne kao odmorište, nego za gledanje programa multivizije koji se istovremeno projicira na sve četiri strane sobe. Svjetla se gase, dim, zvuk aviona, zvižduk i odsjaji eksplozivnih granata, štekatanje mitraljeza, batovi vojničkih čizama u maršu, njemačke koračnice... na zidovima započinje teći pripovijest: 1500 autentičnih crno-bijelih i kolor fotografija presnimljenih na dijapozitive izmjenjuju se u vremenskom slijedu pričajući na najočigledniji način priču o ratu, od napada na slovenski dio Kraljevine Jugoslavije 6. travnja 1941. do

kraja rata, koji je u Sloveniji bio 15. svibnja 1945., tjedan dana nakon potpisivanja kapitulacije Njemačke. Fotografije nastale na teritoriju Slovenije, izmjenjuju se u kontrastu pozitivnih i negativnih čimbenika rata. Time, kao i istodobnim zvučnim, svjetlosnim i dimnim efektima postignuta je maksimalna sugestivnost u doživljaju (i čuvstvenom i razumnom) toga ratnog razdoblja slovenske povijesti bez ikakva dodatnoga komentara. Sveukupnom doživljaju pridonosi i ambijentalna rekonstrukcija spaljenoga seoskog kućanstva s majkom i djecom. Treći dio ovoga prostora čini 17 vitrina s izvornim muzejskim predmetima. U njima su prikazane ključne tematske cjeline iz toga razdoblja, koje prikazuju suprostavljene vojske (njihovu vojničku opremu, oružje, oznake i činove, tisak, plakate, različite obavijesti). Uz izvorne predmete korištene su uvećane fotokopije originalnih fotografija i zemljovidi.

Maksimalnom selekcijom podataka, kritičkim izborom muzejske građe koja se odnosi se na ovo razdoblje povijesti slovenskog naroda, upotrebom multivizije koja je u cijelosti podređena sadržaju, ostvarena je zavidna razina ilustrativnog i dokumentarnog oblika muzejske prezentacija. Razdoblje od završetka Drugoga svjetskog rata do proglašenja samostalne Republike Slovenije podijeljeno je na dvije tematske cjeline: Država radnika i seljaka, u kojoj su prikazani događaji i procesi od završetka rata do uvođenja društvenog samoupravljanja (pomanjkanje prostora onemogućilo je željeni kompleksni prikaz Slovenije u socijalističkoj Jugoslaviji), te Slovensko gospodarstvo nakon 1945. (razvoj industrije, poljoprivrede, obrta, prometa...), koje je zasebno obrađeno u sljedećoj prostoriji.

Država radnika i seljaka

(autor tematske cjeline: Nataša Urbanc)

Sadržajno i muzeografski ovaj je izložbeni prostor podijeljen na tri djela: lijevo i desno od ulaza na panoima i u vitrinama prikazane su značajne političke i gospodarske teme, a u središnjem dijelu postavljen je običan čovjek i kao dio zajednice i kao pojedinac na radnome mjestu i u kući. Uspostava novoga gospodarskog sustava prikazana je na lijevoj strani. Ne prekidajući kontinuitet s prethodnom temom, posjetilac se upoznaje sa žrtvama Drugoga svjetskog rata i državnom brigom za uklanjanje posljedica rata. "Obnova i izgradnja" simbolično su prikazane scenom radnih akcija. Zakon o agrarnoj reformi (seljačke zadruge, prisilni otkupi...) i kolonizaciji iz 1945. (uveden kolonatski odnos), Zakon o nacionalizaciji glavnih sredstava za proizvodnju (1946. i 1948.) i Gospodarski plan prve petoljetke ključni su zakoni kojima je utemeljen novi gospodarski poredak. Uvođenjem radničkog samoupravljanja u privrednim organizacijama 1950. godine zaršava priča o gospodarskim prilikama na razini države i poduzeća. Treća razina priče jest položaj običnih ljudi, radnika i seljaka (nova prava i obveze).

Uspostava novog političkog poretka prikazana je na desnoj strani. Prikazani su prvi "demokratski" izbori u Sloveniji u listopadu 1945., kojim se iz predratnog višestranačja prelazi u jednopartijski sistem, državni simboli: zastava i grb SFRJ i Republike Slovenije. Ustav SFRJ otvoren je na stranici s Osnovnim načelima ustava, prema kojima "Narodi Jugoslavije, polazeći od prava svakoga naroda na samoodređenje, uključujući i pravo na otcjepljenje..." (bez komentara). Prikazana su i državna odlikovanja, zastave mnogobrojnih organizacija i udruženja pomoću kojih je država legalnim putem provodila svoju politiku. Istaknute su i pozitivne strane novoga političkog poretka: socijalno i zdravstveno osiguranje radnika i seljaka, te pravo na mirovinu. Na izlazu iz izložbene prostorije smješteno je (od poda do stropa) niz skulptura (poprsja) najpoznatijih političkih djelatnika, a

među njima i nekoliko Josipa Broza, što neposredno asocira na razvijen kult ličnosti.

Filmski projekcijski aparat pojavljuje se u dvostrukoj ulozi, kao izložak, odnosno prvi proizvod elektronske industrije "Iskre" iz Kranja i kao pomoćno sredstvo muzeološke prezentacije: pomoću njega se na filmskom platnu projiciraju suvremeni dokumentarni filmovi.

Iza filmskog platna ambijentalna je rekonstrukcija kuhinje prosječnoga građanskoga kućanstva iz 60-ih godina. Majka i dijete. Puno detalja, radio, vaga, posude, svjetiljka (s petrolejkom na zidu u rezervi, na stolu pepeljara sa šibicama, na ormariću kutija s humanitarnom pomoći). Toplina, skladnost i mir.

Atmosferu razdoblja socijalizma simbolizira crvena boja zidova, stropa i vitrina, kao i dinamična upotreba svjetla i glazbe koja u ovom prostoru ima ulogu vodiča. Posjetitelja uvodi u izložbeni prostor kao pobjednika iz Drugoga svjetskog rata, te ga kroz priču o prikazanom vremenu vodi po prostoru.

Prezentirati tematiku najmlađeg razdoblja povijesti Slovenije (kao i suvremene povijesti uopće) teško je i zahtjevno iz nekoliko razloga. Prvi i osnovni je upravo kratki vremenski interval od događaja koji se žele prikazati do vremena kada se prikazuju, što znatno smanjuje mogućnost povijesne i znanstvene valorizacije događaja, pojava i procesa koji se prikazuju. Drugi i ne manje bitan, mnoštvo je povijesnih događaja i činjenica koji su se na najneposredniji način odrazili na oblikovanje načina života i razmišljanje najširih slojeva ljudi. Odabrali upravo one događaje i procese koji su bitno označili život Slovenaca u posljednjim desetljećima ovoga stoljeća, te ih prezentirati posjetiteljima odgovarajućim oblicima muzeološke prezentacije, dati im ne samo neophodnu mjeru informacije nego istodobno izraziti i njihov povijesni značaj, bez dosadašnje ideologizacije, bio je težak i odgovoran, a u ovome slučaju i uspješan posao autora.

Slovensko gospodarstvo nakon 1945. godine

(autor tematske cjeline: Ivo Vraničar)

Začudnost količinom izloženih predmeta u tako maloj prostoriji, prva je impresija nakon ulaska u sobu u kojoj se govori o slovenskom gospodarstvu nakon 1945. godine. Sadržajno i muzeološki ovaj je prostor koncipiran sasvim drukčije od prethodnog. Posjetitelja dočekuje pjesma o dinaru i spomen ploča u čast uvođenja društvenog samoupravljanja. U sredini prostorije tzv. kompostnik, izložak-skulptura sastavljen od mnoštva predmeta - industrijskih proizvoda (kotač traktora, dijelovi električnih aparata, lonci i lončići, gramofonske ploče, dijelovi bicikla, dječja kolica, automobilske tablice, knjige, vage...). Svojim nazivom i izgledom ovaj izložak ujedno naglašava i mnogobrojne ekološke probleme suvremenog doba. (Kompost je latinska riječ za umjetno organsko gnojivo koje se dobiva iz svakovrsnih otpadaka biljnog, životinjskog i mineralnog podrijetla.) U muzeološkoj prezentaciji korišten je i zvuk: posjetiocu je omogućeno da vlastitim izborom, pritiskom na gumb tzv. zvočnice, smještene u sredini kompostnika, poslušati mnogobrojne šumove i zvukove vezane uz industrijsku proizvodnju, obrt, promet i seosko gospodarstvo. Pojedine gospodarske djelatnosti prikazane su na panoima mnogobrojnim fotografijama, dijagramima i grafikonima. Zidovi iznad panoa ispunjeni su do stropa originalnim logotipovima većine slovenskih poduzeća, a više od 1000 značaka u vitrinama još jednom prikazuju u umanjenom obliku množinu slovenskih "samoupravnih organizacija udruženog rada".

Promjena dizajna industrijskih proizvoda i stalna inflacija tadašnjega platežnog sredstva u Sloveniji, dinara, na vrlo je ilustrativan način prikazana promjenom ambalaže jednog od najtraženijih proizvoda prehrambene industrije: mlijeka (i jogurta): emajlirane kantice, staklenke i kartonske kutije. Uza svaki je oblik stavljena i odgovarajuća količina novca (kojem se također mijenjao oblik i stvarna vrijednost) koja se trebala u pojedinom periodu izdvojiti za navedeni proizvod. U posebnoj vitrini izložene su i sve vrste dinara (u različitim apoenima) koji su bili u redovnom optjecaju od 1945. do uvođenja tolara.

Kompostnik, zvučnica, umjetna rasvjeta (gotovo polutama), množina predmeta, bez suvišnih legendi i objašnjenja ostvarili su posebnu prostornu kompoziciju (cijela se prostorija doživljala kao jedan jedinstveni izložak), koja na posjetitelja ne djeluje samo autentičnošću eksponata već i načinom njihove muzeološke prezentacije.

Samostalna Slovenija

(autor tematske cjeline: Nataša Urbanc)

I Slovenija je nedavno živjela rat. Iako je trajao samo deset dana (tzv. tenkovska vojna), ostavio je neizbrisiv trag u sjećanjima njegovih sudionika i suvremenika. Ovim prijelomnim događajem u povijesti slovenskog naroda završava izložbena pripovijest.

Tenkovski rat simbolizira velika fotografija kolone tenkova u pokretu (ispred koje je postavljen protutenkovski jež), a nesigurnost iz zraka ostaci uništenoga vojničkoga helikoptera (obješeni o strop izložbene dvorane). Na površini koso postavljene vitrine u lijevom dijelu sobe dana je kronologija događaja (i vojnih i civilnih), iz kojih je kao sveukupni rezultat izrasla samostalna Republika Slovenija. U vitrini, odbačena oprema vojnika Jugoslavenske narodne armije i granična ploča: SFR Jugoslavija/Slovenija. U desnom dijelu sobe prikazani su civilni događaji i njihovi glavni protagonisti: pojava stranaka i njihovi programi, prvi stranački izbori, plebiscit i proglašenje samostalnosti. Na zidu (nasuprot fotografiji tenkovske kolone) velika fotografija u boji mnoštva ljudi ispred slovenskog palamenta na dan proglašenja samostalnosti. U prostoriji u kojoj dominira sivomaslinasta boja (boja JNA), izložbenog namještaja i većine izloženih predmeta, ova fotografija simbolizira radost i veselje. Smještena nasuprot tenkova JNA (hladne i uništavajuće tehnike) ona još snažnije naglašava pobjedu ujedinjenog naroda nad silom.

Detalji iz novog postava Muzeja noveše zgodovine u Ljubljani:
Samostalna Slovenija, dvorana I

Posjetiteljima koji se žele detaljnije upoznati s vojnim događajima u tijeku desetodnevnog rata namijenjena je video-projekcija (na velikom televizijskom ekranu). Na njezin sadržaj nadovezuje se i vitrina s opremom slovenskog vojnika, policajca i carinika.

Državnim simbolima samostalne Republike Slovenije (zastava i grb), te slovenskom putovnicom i najznačajnijim državnim odličjima smještenim u vitrini u zadnjoj izložbenoj prostoriji, završava se izložbena pripovjest.

Ova, zadnja izložbena prostorija zamišljena je kao višenamjenski prostor, koji su osmislili Nataša Urbanc i Irena Kodrič (pedagoški koncept). Namijenjena je povremenim, tematskim izložbama kojima će se nadopunjavati stalna izložba, izložbeno reagirati na aktualne trenutke sadašnjosti, predstavljati muzejske zbirke i pojedinačne muzejske predmete (postavljeni panoji, koji se prilagođuju zadanoj temi).

Na zidu i stropu, na osam zakrivljenih panoa izložene su fotografije istaknutih Slovenaca i Slovenki. Osnovne podatke o njihovu životu i radu (pregled glavnih radova) posjetitelj može saznati na jednom od tri kompjutorska programa (slikovni, filmski i glazbeni zapisi). Drugi program sadržava zemljovide i simbole, a na trećem je globalni prikaz sveg izloženog materijala. Ispod panoa nalazi se prostor za obrazovne programe: djeca mogu, već pripremljenim priborom, nacrtati ili opisati ono što ih se najviše dojmilo na izložbi. Mala izložba njihovih radova na slikovit način izražava njihov doživljaj izložbe.

Vrijeme u kojem živimo (kompjutorsko doba) na simboličan je način prikazano jednim jedinim izložkom: kompjutorski vođenim aparatom za kemijske analize.

Sudeći prema onome što smo vidjeli na izložbi, kompjutorsko je doba našlo svoj odraz i u muzejskoj prezentaciji. Upotreba kompjutora, zvučnih efekata, televizije i video projekcija, kao dopunskih komunikacijskih pomagala, postaje nezaobilazan činilac u suvremenoj muzejskoj praksi. Autori ovoga zahtjevnog izložbenog projekta uspjeli su pronaći pravu mjeru u kombiniranju klasičnog načina izlaganja muzejske građe u kojoj je izvorni predmet dominantan u posredovanju i dokumentiranju stvarnosti i novih tendencija, koje osim upotrebe elektronskih pomagala podrazumijevaju i sve prisutniju teatralizaciju (ambijentalizaciju i rekonstrukciju). Pri tome su uspjeli zadržati sve posebnosti koje razlikuju muzejsku od ostalih oblika komunikacije.

Bilješke:

1. Odnosno, prikupljana je i grada koja je po svome sadržaju i karakteru dokumentirala i one segmente društvene stvarnosti, koji se nisu mogli jednostavno svesti pod zadane teme.
2. Povijesni muzej Hrvatske u svom tadašnjem fondusu također nije posjedovao cjeloviti pregled hrvatske povijesti, jer je skupljao muzejsku građu do 1918. godine. Integracijom se, dakle, od dva nedovoljno dobra muzeja trebao formirati jedan, koji bi ispravio obostrane nedostatke i omogućio cjeloviti prikaz hrvatske povijesti.
3. Muzej noveše zgodovine baštinió je građu, zaposlenike i povijest Muzeja ljudske revolucije Slovenije. Znanstveni inštitut pri Izvršnom odboru Osvobodilne fronte Slovenije, osnovan u rujnu 1944. Godine, može se smatrati početkom njegove djelatnosti. U rujnu 1945. Znanstveni inštitut preimenovan je u Inštitut narodne osvoboditve (Inštitut narodnog oslobođenja), a kao njegov sljednik osnovan je u veljači 1948. Muzej narodne osvoboditve. Muzej se 1951. godine preselio u namjenski preuređene prostorije u Cekinovom gradu, gdje je u travnju 1955. otvorena i prva stalna muzejska izložba. U srpnju 1962. mijenja ime i postaje Muzej ljudske revolucije Slovenije (Muzej narodne revolucije Slovenije).
4. U siječnju 1944. u slovenskom gradiću Semiču priređena je izložba umjetničkih djela Božidara Jakca. Ova izložba označila je početak izložbene djelatnosti.
5. Nataša Urbanc, deplijani izložbe "Slovinci u 20. stoljetju", str. 1. (u slobodnom prijevodu autora teksta)
6. Unutrašnja arhitektonska struktura palače omogućila je i uvjetovala prostorni raspored u kojemu se svaka tematska cjelina nalazi u posebnoj prostoriji. U izložbenu cjelinu nije uključena ulazna dvorana, viteška dvorana i zadnja prostorija. Ulazna dvorana zamišljena je kao uvod, odnosno za pripremu posjetitelja za razgledanje izložbe, u njoj se iz svijeta realnosti i suvremenosti ulazi u svijet muzejskih predmeta, simbola i prošlosti. Viteška dvorana je zbog svojih kulturno-povijesnih vrijednosti ostavljena kao reprezentativni prostor i mjesto odmora u

razgledavanju izložbe, a zadnja prostorija osmišljena je kao više namjenski prostor (povremeno izložbe, pedagoški rad i rad na računalima).

7. Televizor je skriven u zidu i vidljiv je samo njegov ekran.

Primljeno: 19.11.1996.

Summary:

The permanent exhibition of the Museum of Recent History in Ljubljana

Nataša Mataušić

The Museum of Recent History in Ljubljana is the central museum institution for recent history in Slovenia. It is located in an ancient baroque palace that was built by Count Leopold Karl Lamberg in the middle of the 18th century. In the middle of the 19th century its facade and horticultural design made it one of Ljubljana's landmarks.

Work on the new permanent exhibition began in 1990. The museological concept was drawn up by the Museum's curators Nataša Urbanc, Marko Štepec and Marijan Loboda with the assistance of experts brought in from other institutions.

The exhibition, which covers the period between 1914 and 1991, is divided into six thematic wholes: World War I, Slovenes between the two world wars, World War II, the State of Workers and Peasants, the Slovene economy after 1945, and Independent Slovenia.

The history presented at the exhibition begins with an almost theatrical scene: the coffee-house at the railway station from the beginning of the century, the portrait of Emperor Francis Joseph and posters with a call for mobilisation. The presentation of World War I ends with the notice of the death of Austria and a photograph of an endless line of soldiers' graves.

The history of Slovenia between the two world wars begins with photocopies of original documents of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes and includes video-projections of the life and work of people between 1918 and 1941.

The third section consists of 1,500 authentic photographs converted to slides accompanied by audio and light effects.

The fourth theme is reconstruction and development, the first five-year plan, the Land Reform Act and workers' self-management. The atmosphere is symbolised by the red colour of walls, ceilings and cases.

The Slovene economy after 1945 is the fifth section of the permanent exhibition, and it contains photographs, charts, graphs and logos of Slovene enterprises presented in such a way that they give the impression of a single unique exhibit.

Independent Slovenia is the final theme of the permanent exhibition and deals with the ten-day "tank war", with the chronology of events from the aggression of the Yugoslav Army to the independent Republic of Slovenia. The authors of this demanding exhibition project have been able to find the right measure in combining the classic form of presentation of museum exhibits with the use of electronic aids and "theatrical presentation", while keeping all the specific elements which differentiate museum presentations from other forms of communication.